

OŠ Gustava Šiliha Velenje
Vodnikova 3, 3320 Velenje

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ SAŠA REGIJE

RAZISKOVALNA NALOGA

**PRAVOPISNA ZMOŽNOST UČENCEV OSMIH IN DEVETIH
RAZREDOV OŠ GUSTAVA ŠILIIHA VELENJE**

Tematsko področje: SLOVENSKI JEZIK

Avtor:

Ema Bačić, 9. razred

Mentor:

Mateja Kunc, prof. slo.

Velenje, 2025

Raziskovalna naloga je bila opravljena na Osnovni šoli Gustava Šiliha Velenje.

Mentor: Mateja Kunc, prof. slo.

Datum predavitve: marec 2025

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD OŠ Gustava Šiliha Velenje, šolsko leto 2024/2025

KG pravopis / pravopisna pravila / pravopisna zmožnost /pisanje

AV BAČIĆ, Ema

SA KUNC, Mateja

KZ 3320 Velenje, SLO, Vodnikova 3

ZA OŠ Gustava Šiliha Velenje

LI 2025

IN PRAVOPISNA ZMOŽNOST UČENCEV OSMIH IN DEVETIH RAZREDOV

TD Raziskovalna naloga

OP VIII, ., 14 graf., 13 ref.

IJ SL

JI sl / en

AI Pravopis je skupek pravil knjižnega jezika zlasti o pisavi, rabi, črk in ločil ter o pisanju skupaj in narazen. Namen moje raziskovalne je bil, kakšna je pravopisna zmožnost učencev osmih in devetih razredih na naši šoli. Opravila sem dva intervjuja, v katerem sem ugotovila, da se je pravopisna zmožnost učencev poslabšala. Izvedla sem tudi anketo učiteljev in učencev. Anketirala sem 40 učencev devetih razredov in 52 učencev osmih razredov. Znanje učencev sem preverjala s pravopisnim preverjanjem znanja in ugotovila, da največ težav povzroča pisanje krajšav, postavljanje vejice in besedilna naloga s pravopisnimi napakami. Povprečna ocena vseh učencev je bila zadostno 2. Ugotovila sem tudi, da imajo učenci devetih razredov bolj razvito pravopisno zmožnost kot učenci osmih razredov.

KEY WORDS DOCUMENTATION

ND OŠ Gustava Šiliha Velenje, 2024/2025

CX orthography/ spelling rules / literacy/ writing

AU BAČIĆ, Ema

AA KUNC, Mateja

PP 3320 Velenje, SLO, Vodnikova 3

PB OŠ Gustava Šiliha Velenje

PY 2025

TI SPELLING ABILITY OF EIGHT AND NINTH GRADE STUDENTS

DT RESEARCH WORK

NO VIII, 14 graf, 13 app.

LA SL

AL sl / en

AB Spelling is a set of rules of literary language, especially about spelling, usage, letters and separations, and about writing together and apart. The purpose of my research was to determine the spelling ability of the eighth and ninth graders in our school. I conducted two interviews in which I found that the spelling ability of students has deteriorated. I also conducted a survey of teachers and students. I interviewed 40 students of ninth grade and 52 students of eighth grade. I checked the students' knowledge with a spelling knowledge check and found that the most problems were caused by writing abbreviations, setting a line and a text task with spelling errors. The average score of all students was 2. I also found that students in ninth grade have better developed spelling skills than students in eighth grade.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
2	PREGLED OBJAV	2
2.1	PRAVOPIS.....	2
2.2	PRAVOPISNA ZMOŽNOST	2
2.2.1	PRIMERI IN UGOTOVITVE RAZISKOVANJA PRAVOPISNE ZMOŽNOSTI UČENCEV VIŠJIH RAZREDOV OSNOVNE ŠOLE	3
2.2.2	PRAVOPISNA ZMOŽNOST UČENCEV TRETJEGA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA OBDOBJA PO UČNEM NAČRTU ZA SLOVENŠČINO – PROGRAM OSNOVNA ŠOLA	4
2.2.2.2	PRAVOPISNA ZMOŽNOST UČENCEV TRETJEGA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA OBDOBJA V OKVIRU STANDARDOV ZNANJA.....	5
2.3	PRAVOPISNI PRIROČNIKI.....	7
3	METODOLOGIJA	8
3.1	INTERVJU.....	8
3.1.1	INTERVJU Z UČITELJICO BISERKO HRNČIČ	8
3.1.2	INTERVJU Z BABICO	8
3.2	ANKETA	9
3.2.1	ANKETA UČITELJEV 8. IN 9. RAZREDOV	9
3.2.2	ANKETA UČENCEV 8. IN 9. RAZREDOV OŠ GUSTAVA ŠILIHA VELENJE 9	
3.3	PREVERJANJE PRAVOPISNE ZMOŽNOSTI UČENCEV	10
4	REZULTATI	11
4.1	INTERVJUJA Z UČITELJICO BISERKO HRNČIČ IN BABICO	11
4.1.1	INTERVJU Z UČITELJICO BISERKO HRNČIČ	11
4.1.2	INTERVJU Z BABICO	11
4.2	REZULTATI ANKET.....	12
4.2.1	ANKETA ZA UČITELJE	12
4.2.2	REZULTATI ANKETE UČENCEV	12
4.3	PREVERJANJE PRAVOPISNE ZMOŽNOSTI.....	20
5	RAZPRAVA	22
6	ZAKLJUČEK.....	24
7	POVZETEK.....	25
8	SUMMARY.....	26
9	VIRI IN LITERATURA.....	27

KAZALO GRAFOV

GRAF 1: SPOL ANKETIRANIH UČENCEV V DEVETIH RAZREDIH.	12
GRAF 2: SPOL ANKETIRANIH UČENCEV V OSMIH RAZREDIH.....	13
GRAF 3: UČENCI DEVETIH RAZREDOV, KI JIM SLOVENŠČINA NI MATERNI JEZIK.	13
GRAF 4: UČENCI OSMIH RAZREDOV, KI JIM SLOVENŠČINA NI MATERNI JEZIK.	14
GRAF 5: NAVAJANJE PRAVILA ZA RABO PREDLOGOV S/Z IN K/H PRI DEVETIH RAZREDIH.	15
GRAF 6: NAVAJANJE PRAVILA ZA RABO PREDLOGOV S/Z IN K/H UČENCEV OSMIH RAZREDOV. ..	15
GRAF 7: NAVAJANJE PRAVIL ZA POSTAVLJANJE VEJICE PRI DEVETOŠOLCIH.	16
GRAF 8: NAVAJANJE PRAVIL ZA POSTAVLJANJE VEJICE PRI OSMOŠOLCIH.....	16
GRAF 9: NAVAJANJE PRAVILA ZA ZAPIS ŠTEVNIKOV PRI DEVETIH RAZREDIH.	17
GRAF 10: NAVAJANJE PRAVILA ZA ZAPIS ŠTEVNIKOV PRI OSMIH RAZREDIH.....	17
GRAF 11: POZNAVANJE PRAVILA ZA PISANJE ZEMLJEPISNIH VEČBESEDNIH IMEN UČENCEV DEVETIH RAZREDOV.	18
GRAF 12: POZNAVANJE PRAVILA ZA PISANJE ZEMLJEPISNIH VEČBESEDNIH IMEN UČENCEV OSMIH RAZREDOV.....	18
GRAF 13: UPORABA PRAVOPISNIH PRIROČNIKOV MED UČENCI DEVETIH RAZREDOV.	19
GRAF 14: UPORABA PRAVOPISNIH PRIROČNIKOV MED UČENCI OSMIH RAZREDOV.....	19

PRILOGE

ANKETA UČITELJEV

ANKETA UČENCEV

PRAVOPISNO PREVERJANJE ZNANJA

VPRAŠANJA ZA INTERVJU Z UČITELJICO BISERKO HRNČIČ

VPRAŠANJA ZA INTERVJU Z VIKTORIJO IVANO BAČIĆ

SEZNAM OKRAJŠAV

npr.	na primer
OŠ	osnovna šola
oz.	oziroma
t. i.	tako imenovani
tj.	to je
itd.	in tako dalje

1 UVOD

Pravopis je skupek pravil knjižnega jezika zlasti o pisavi, rabi, črk in ločil ter o pisanju skupaj in narazen. Je (elektronska) knjiga s takimi pravili in navadno tudi s slovarjem. Pri pouku slovenščine sem čez leta ugotavljala, da so nam največ težav povzročale pravopisne naloge. Ampak zakaj je tako? Zanimalo me je, kakšna je pravopisna zmožnost učencev osmih in devetih razredov, saj se mi zdi to področje slovenščine pomembno za ohranjanje slovenščine in za to, da je naše sporazumevanje uspešno.

Pred leti so bili učitelji zelo strogi glede pravopisnega znanja, tudi danes imamo učni načrt, ki vključuje pravopisne vsebine po vsej vertikali šolanja, a se zdi, da obseg učnih načrtov preprečuje, da bi se učitelji in učenci bolj osredotočili na slovenski pravopis.

Namen moje raziskovalne naloge je bil ugotoviti, kakšna je pravopisna zmožnost učencev osmih in devetih razredov OŠ Gustava Šiliha Velenje in katero pravopisno področje povzroča učencem največ težav ter katero najmanj. Prav tako me je zanimalo, ali učenci devetih razredov bolje obvladajo pravopisna pravila kot učenci osmih razredov. Izvedeti sem želela tudi, ali so učenci včasih imeli več pravopisnega znanja kot danes in kakšen pogled imajo na pomen pravopisnega znanja učitelji različnih predmetov.

Hipoteze:

- Učenci obvladajo teorijo pravopisa, v praksi pa pravopisnih pravil ne znajo dobro uporabiti.
- Včasih so imeli učenci boljšo pravopisno zmožnost kot danes.
- Učenci osmih in devetih razredov imajo največ težav pri uporabi vejice.
- Učenci slabo obvladajo rabo velike začetnice pri zemljepisnih imenih.
- Devetošolci imajo bolj razvito pravopisno zmožnost kot osmošolci.
- Učitelji drugih predmetov učencev ne opozarjajo na pravopisne napake.
- Učencem najmanj težav povzroča raba predlogov.

2 PREGLED OBJAV

2.1 PRAVOPIS

Prvi pomen besede pravopis je , da so to pravila o pisavi, rabi črk in ločil, pisanju skupaj in narazen, o deljenju. V prvem podpomenu pomenu besede je to veda o tem, v drugem podpomenu pa knjiga s temi pravili (SSKJ 2).

2.2 PRAVOPISNA ZMOŽNOST

Pojem zmožnost je leta 1965 v jezikoslovje vpeljal Chomsky, in sicer je uveljavil razlikovanje med splošno zmožnostjo in individualno performanco. T. i. idealni govorec/poslušalec na podlagi prirojenega mehanizma za usvajanje jezika in bivanja v homogeni (enojezični) jezikovni skupnosti usvoji (nereflektirano) znanje svojega prvega/maternega jezika – tj. razvije zmožnost, da na podlagi končne množice znamenj in pravil tvori neskončno število pravih povedi svojega jezika oz. prepozna tvorjene povedi kot pravilne oz. nepravilne. To, kar posameznik na podlagi svojega jezikovnega potenciala (zmožnosti) v prvem jeziku dejansko uporabi pri konkretnem govorjenju (sporazumevanju), pa je uresničitev njegove zmožnosti – tj. njegova performanca (angl. performance), ki se v slovenski strokovni literaturi v glavnem prevaja kot raba jezika. (Bešter Turk, 2011).

Tjaša Kokalj je v svojem članku o stališču študentov Pedagoške fakultete UL do slovenskega pravopisa zapisala, da je pravopisna zmožnost eden od gradnikov jezikovne zmožnosti, ki se jo razvija na vseh stopnjah izobraževanja (Kokalj, 2019).

Jezikovna zmožnost je zgrajena iz poimenovalne/besedne/slovarske, upovedovalne/slovnične/skladenjske, pravorečne in pravopisne zmožnosti. Poleg motiviranosti, stvarnega znanja, slogovne zmožnosti, zmožnosti nebesednega sporazumevanja in metajezikovne zmožnosti omogoča razvijanje sporazumevalne zmožnosti učencev oz. dijakov, kar je eden izmed temeljnih ciljev pouka slovenščine v osnovni in srednji šoli. (Križaj Ortar, 2006).

Človek kot sporočevalec z razvito pravopisno zmožnostjo obvlada pisanje besed, povedi in besedil, kar pomeni, da pretvarja glasove, besede, povedi ... iz slušnega v vidni prenosnik, kot

prejemnik pa obvlada branje besed, povedi in besedil, torej pretvarja črke, besede, povedi ... iz vidnega v slušni prenosnik. (Bešter Turk, 2011).

Dobro poznavanje pravopisne zmožnosti pomeni obvladanje prvin in pravil pisanja danega jezika (Brumec, 2017).

Razvoj sporazumevalne zmožnosti je pomemben vse od vrtca do univerzitetne stopnje izobraževanja, a se ugotavlja, da imajo tako na pravopisni kot na slovnični ravni težave tudi študenti slovenistike (Zemljak Jontes, 2016).

Za razvijanje pravopisne zmožnosti so odgovorni predvsem učitelji slovenščine in tudi učitelji ostalih predmetov. Ker so velik zgled učencem, morajo paziti na svoje zapise in morajo upoštevati tudi pravopisna pravila. A raziskave kažejo, da so pravopisne napake učiteljev pogoste, v obravnavo pravopisnih pravil pa učitelji redko vključijo praktične primere (Kokalj, 2019).

2.2.1 PRIMERI IN UGOTOVITVE RAZISKOVANJA PRAVOPISNE ZMOŽNOSTI UČENCEV VIŠJIH RAZREDOV OSNOVNE ŠOLE

Maša Krajnc in Urh Ferlež, ki sta raziskovala pravopisno zmožnost v različnih generacijah, tudi pri osnovnošolcih, sta med drugim ugotovila, da so vključeni v raziskavo največ pravopisnih napak naredili pri sklanjanju »zahtevnejših« samostalnikov, pri pisanju skupaj oz. narazen, pri stičnosti in pisanju kratic. Povprečno število pravilno rešenih odgovorov vseh srednješolcev skupaj je bilo od osnovnošolcev višje le za 5 % (Krajnc, Ferlež, 2019).

Kaja Podgoršek se je v svoji magistrski nalogi ukvarjala s pravopisno zmožnostjo devetošolcev iz štirih slovenskih osnovnih šol. Rezultati so pokazali, da so bili učenci najuspešnejši pri uporabi predlogov "k/h" in "s/z", saj je bila uspešnost v raziskavo vključenih učencev pri teh nalogah 90 %, največ težav pa so imeli z rabo velike in male začetnice, saj je bila uspešnost reševanja teh nalog 73 % (Podgoršek, 2021).

Meta Primožič Požar se je v svojem magistrskem delu ukvarjala tudi s pravopisno zmožnostjo učencev 9. razreda v njihovih spisih. Ugotovila je, da je uspešnost učencev pri zapisu velike začetnice precej večja kot uspešnost pisanja nikalnice ne ločeno od glagola. Prav tako je raziskava pokazala, da je pri pravilni rabi predloga s/z bilo uspešnih 67 % učencev, pri zapisu premega govora 61 %, vejice v podredno zloženih povedih je bilo uspešnih 47 % učencev (Primožič Požar, 2024).

Pravopisno zmožnost devetošolcev je poleg pravorečne zmožnosti v magistrskem delu preučevala tudi Nives Hladnik, ki je zapisala, da učenci večkrat uporabijo tiskane črke, ker

pisanih ne znajo več. Nadalje je ugotavljala, da je pisava učencev bila velikokrat neberljiva, pri pravopisu pa je izpostavila težave pri zapisu vejice pred vezniki, ki niso zelo pogosti; težave je učencem povzročal tudi zapis premega govora, večbesednih zemljepisnih imen, zapis z vezajem in zapis števnik. Te napake po njenem mnenju kažejo, da učenci ob koncu osnovnošolskega izobraževanja še ne obvladajo osnovnih pravopisnih zakonitosti (Hladnik, 2019).

Nives Sajovic je v svojem diplomskem delu, v katerem se je ukvarjala s pravopisno zmožnostjo devetošolcev, prišla do ugotovitev, da imajo učenci težave pri zapisu predloga k/h in zapisu stvarnih lastnih imen, predvsem društev ter zemljepisnih lastnih imen, predvsem večbesednih (Sajovic, 2015).

2.2.2 PRAVOPIŠNA ZMOŽNOST UČENCEV TRETJEGA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA OBDOBJA PO UČNEM NAČRTU ZA SLOVENŠČINO – PROGRAM OSNOVNA ŠOLA

Učni načrt za slovenščino, za program osnovne šole, za tretje vzgojno-izobraževalno obdobje, zajema pravopisno zmožnost v okviru operativnih ciljev, in sicer je po učnem načrtu pravopisna zmožnost eno izmed področij, s katerimi se razvija jezikovna in slogovna zmožnost. Omenjeni Učni načrt za slovenščino navaja tudi standarde pravopisne zmožnosti.

2.2.2.1 PRAVOPIŠNA ZMOŽNOST UČENCEV TRETJEGA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA OBDOBJA V OKVIRU OPERATIVNIH CILJEV

Učenci in učenke razvijajo pravopisno zmožnost:

- ob zapisanih besedah, povedih in besedilih utrjujejo oz. spoznavajo in nadgrajujejo:
 - zapis besed s kritičnimi glasovi,
 - izbiro različice predloga z/s in k/h,
 - zapis glavnih in vrstilnih števnikov s številkami in z besedami,
 - zapis prevzetih besed,
 - zapis eno- in večbesednih lastnih imen bitij, zemljepisnih in stvarnih lastnih imen,
 - zapis svojilnih pridevnikov iz lastnih imen bitij,
 - zapis imen prebivalcev krajev, držav, pokrajin, celin,
 - zapis vrstnih pridevnikov iz zemljepisnih lastnih imen,
 - zapis občnih imen, nastalih iz lastnih,

- zapis imen praznikov, jezikov, pripadnikov ras, zgodovinskih obdobj in dogodkov, pripadnikov obdobj, gibanj, nazorov in strank,
- zapis imen barv oz. njihovih odtenkov,
- zapis zaimenskih, prislovnih in vezniških sklopov,
- rabo končnih ločil v eno- in večstavčnih povedih,
- rabo vejice v večstavčnih povedih ter v povedih s polstavki in pastavki,
- zapis premega govora (s spremnim stavkom pred dobesednim navedkom ali za njim),
- rabo dvodelnega in predložnega pomišljaja,
- rabo vezaja v prirednih zloženkah in v besedah, katerih prva sestavina je črka/števila,
- rabo treh pik,
- zapis krajšav,
- naštevanje v stolpcih,
- navajanje virov na koncu besedila;
- pri pisanju si po potrebi pomagajo s pravopisnimi priročniki v knjižni in elektronski obliki, pri oblikovanju besedil z računalnikom pa uporabljajo tudi urejevalnike, pregledovalnike in črkovalnike besedil;
- svoja besedila členijo na odstavke, v njih upoštevajo pravopisna pravila, skrbijo za čitljivost in estetskost pisave ter se odločijo za pisanje s pisanimi oz. tiskanimi črkami;
- prepoznajo pravopisne napake v svojih besedilih in v besedilih drugih, jih odpravijo in utemeljijo svoje popravke; pri tem si po potrebi pomagajo z raznimi jezikovnimi svetovalnicami ter s pravopisnimi priročniki v knjižni in elektronski obliki;
- primerjajo osnovna slovenska pravopisna pravila s tujimi in predstavijo svoje ugotovitve (Učni načrt za slovenščino: program osnovna šola, 2018).

2.2.2.2 PRAVOPIŠNA ZMOŽNOST UČENCEV TRETJEGA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA OBDOBJA V OKVIRU STANDARDOV ZNANJA

Pravopisno zmožnost pokaže učenec tako, da:

- v besedah pravilno zapisuje glasove in glasovne sklope (7., 8., 9. r.);
- piše predlog ločeno od besede (7., 8., 9. r.);

- izbere pravilno različico predlogov z/s in k/h (7., 8., 9. r.);
- piše nikalnico ne ločeno od glagola (7., 8., 9. r.);
- pravilno deli domače besede (7., 8., 9. r.);
- pravilno piše glavne in vrstilne števnike s številkami in z besedami (7., 8., 9. r.);
- pravilno piše prevzete besede (7., 8., 9. r.);
- piše začetek povedi z veliko začetnico (7., 8., 9. r.);
- pravilno piše eno- in večbesedna lastna imena bitij (7., 8., 9. r.);
- pravilno piše imena prebivalcev krajev, držav, pokrajin, celin (7., 8., 9. r.);
- pravilno piše svojilne pridevnike, izpeljane iz lastnih imen bitij (7., 8., 9. r.);
- pravilno piše eno- in večbesedna zemljepisna lastna imena (7., 8., 9. r.);
- pravilno piše vrstne pridevnike, izpeljane iz zemljepisnih lastnih imen (7., 8., 9. r.);
- pravilno piše eno- in večbesedna stvarna lastna imena (7., 8., 9. r.);
- pravilno piše imena dni in mesecev (7., 8., 9. r.);
- pravilno piše imena praznikov (7., 8., 9. r.);
- pravilno piše imena jezikov (7., 8., 9. r.);
- pravilno piše imena pripadnikov ras (7., 8., 9. r.);
- pravilno piše občna imena, nastala iz lastnih (7., 8., 9. r.);
- pravilno uporablja končna ločila v eno- in večstavčnih povedih (7., 8., 9. r.);
- pravilno uporablja vejico pri naštevanju, v večstavčnih povedih ter v povedih s polstavki in pastavki (7., 8., 9. r.);
- pravilno uporablja ločila in veliko začetnico v premem govoru (s spremnim stavkom pred dobesednim navedkom ali za njim) (7., 8., 9. r.);
- pravilno uporablja oklepaj (7., 8., 9. r.);
- pravilno piše krajšave (7., 8., 9. r.);
- ustrezno členi besedilo na odstavke (7., 8., 9. r.);

- piše čitljivo (7., 8., 9. r.);
- zna uporabljati pravopisne priročnike v knjižni in elektronski obliki, pri oblikovanju besedil z računalnikom pa zna kritično uporabljati tudi urejevalnike, pregledovalnike in črkovalnike besedil (8., 9. r.);
- v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna pravopisne napake, jih odpravi in utemelji svoje popravke (7., 8., 9. r.); (Učni načrt za slovenščino – program osnovna šola, 2018).

2.3 PRAVOPIŠNI PRIROČNIKI

Slovenski pravopis (SP) je eden izmed temeljnih jezikovnih priročnikov, slovarje in pravopis pa združujeta jezikovni portal Fran na spletu – www.fran.si in Franček (www.francek.si), ki je namenjen učencem in dijakom (Kodre, 2021). Franček vsebuje tudi Jezikovno svetovalnico za učitelje, ki vključuje tudi pravopisne teme (Zapis besed: Besede nagajivke, Veliko in malo začetnico, Ločila in druga pisna znamenja, Pisanje skupaj in narazen, Pisanje tujih imen in besed, Premi govor in Deljenje besed (Franček).

3 METODOLOGIJA

Za potrebe raziskovalne naloge sem najprej pregledala literaturo, ki sem jo pridobila na spletu, nekaj literature pa sem poiskala tudi v člankih strokovnih revij. Za pridobitev potrebnih informacij sem opravila tudi intervju z učiteljico slovenščine, gospo Biserko Hrnčič, ki na naši šoli poučuje že vrsto let. Intervju sem opravila tudi s svojo 83-letno babico ter jo povprašala, kakšno je bilo pravopisno znanje učencev v njenih letih šolanja. Anketirala sem tudi učitelje, ki poučujejo ostale predmete v osmih in devetih razredih, saj me je zanimalo, kako pomembno se jim zdi pravopisno znanje pri njihovem predmetu. Pripravila sem tudi anketo za učence osmih in devetih razredov, s katero sem želela izvedeti, kaj si oni mislijo o svojem pravopisnem znanju. Za učence osmih in devetih razredov sem pripravila še preverjanje znanja pravopisa.

3.1 INTERVJU

Opravila sem dva intervjuja. V prvem sem glede pravopisnega znanja učencev včasih in danes vprašanja zastavila dolgoletni učiteljici slovenščine na naši šoli, gospe Biserki Hrnčič, v drugem pa svoji babici.

3.1.1 INTERVJU Z UČITELJICO BISERKO HRNČIČ

Intervju z učiteljico Biserko Hrnčič, ki že 39 let poučuje slovenščino na osnovni šoli, od tega kar 36 let na Osnovni šoli Gustava Šiliha Velenje, sem opravila 24. 12. 2024. na svoji osnovni šoli. V intervjuju sem učiteljici zastavila osem različnih vprašanj odprtega tipa, ki so se nanašala na pravopisno znanje učencev osmih in devetih razredov. Zanimalo me je, katera pravopisna pravila učencem povzročajo največ težav in kateri del pravopisa najbolj obvladajo ter ali opaža kakšna odstopanja glede poznavanja pravopisnih pravil in uporabe le-teh v praksi. Zanimalo me je tudi, če opaža razlike med poznavanjem pravopisnih pravil učencev včasih in danes ter zakaj po njenem prihaja do teh razlik. Zanimalo me je tudi njeno mnenje o tem, če bi bilo treba več časa nameniti utrjevanju pravopisa; kaj bi lahko naredili, da bi se pravopisno znanje učencev izboljšalo ter kaj meni o uporabi pravopisnih pravil pri drugih predmetih. Intervju z učiteljico Hrnčič je priloga raziskovalne naloge.

3.1.2 INTERVJU Z BABICO

Intervju s svojo 83-letno babico Viktorijo Ivano Bačić sem opravila 12.1. 2025. Postavila sem ji pet vprašanj odprtega tipa, ki so se nanašala na pravopisno zmožnost učencev v njenih letih šolanja in na odnos njenih učiteljev do pravopisne zmožnosti učencev. Zanimalo me je, kakšna

pričakovanja so imeli njeni učitelji glede pravopisnega znanja, koliko časa so namenili učenju slovenskega pravopisa, kateri del pravopisa je njej in njenim sošolcem delal največ težav ter kateri najmanj.

3.2 ANKETA

Na svoji šoli sem izvedla dve anketi. V prvi sem anketirala učitelje predmetne stopnje, ki poučujejo ostale predmete, ter preverjala, kaj si oni mislijo glede pravopisnega znanja učencev. V drugi anketi pa sem učence osmih in devetih razredov anketirala o njihovi pravopisni zmožnosti.

3.2.1 ANKETA UČITELJEV 8. IN 9. RAZREDOV

Učiteljem različnih predmetov na predmetni stopnji sem zastavila štiri vprašanja glede pravopisnega znanja učencev osmih in devetih razredov. Anketo so učitelji izpolnjevali 9. 1. 2025. V anketi sem jim zastavila vprašanja o tem, če se jim zdi pomembno, da učenci pišejo pravopisno pravilno tudi pri njihovih predmetih in ali jih pri svojem predmetu opozarjajo na pravopisne napake. Prav tako sem želela z anketo s strani učiteljev pridobiti predloge za izboljšavo pravopisnega znanja učencev.

3.2.2 ANKETA UČENCEV 8. IN 9. RAZREDOV OŠ GUSTAVA ŠILIHA VELENJE

Učencem osmih in devetih razredov sem zastavila 13 vprašanj. Vsa vprašanja razen enega so bila zaprtega tipa. V anketni vprašalnik za učence sem vključila vprašanja o tem, kateri del pravopisa jim po njihovem mnenju dela največ težav in kateri najmanj. Zanimalo me je tudi, koliko učencem osmih in devetih razredov je slovenščina materni jezik in koliko časa se tisti, ki jim ni, že učijo slovenščino. Učenci so morali tudi oceniti svoje znanje pravopisa ter izraziti svoje mnenje glede čitljivosti njihove pisave. Dve vprašanji v anketnem vprašalniku sta se nanašali na prepoznavanje lastnih pravopisnih napak učencev in pravopisnih napak drugih učencev. Anketirani učenci so morali navesti tudi pravila za uporabo predloga s/z in k/h, pri rabi vejice, pri pisanju števnikov, za pisanje večbesednih zemljepisnih krajevnih in nekrajevnih imen. Zadnji dve vprašanji za učence sta se nanašali na uporabo pravopisnih priročnikov, in sicer me je zanimalo, ali jih uporabljajo in v kateri obliki.

3.3 PREVERJANJE PRAVOPISENE ZMOŽNOSTI UČENCEV

Glede na operativne cilje in standarde znanja v okviru pravopisne zmožnosti učencev zadnjega vzgojno-izobraževalnega obdobja po veljavnem učnem načrtu za slovenščino – program osnovna šola, glede na svoje izkušnje s preverjanji pravopisne zmožnosti ter pregledanih raziskav, ki so proučevale pravopisno zmožnost učencev višjih razredov osnovne šole, sem za učence osmih in devetih razredov naše šole sestavila preverjanje znanja pravopisa. Preverjanje je vsebovalo naloge, vezane na rabo predloga s/z in k/h, rabo velike in male začetnice pri pisanju slovenskih praznikov, mesecev, lastnih imenih, s poudarkom na večbesednih krajevnih in nekrajevnih zemljepisnih imenih; rabo začetnice in ločil v premem govoru; pisanje števnikov; rabo vejice in drugih ločil. Učenci so morali na koncu preverjanja znanja tudi oceniti, kako so se odrezali pri reševanju pravopisnih nalog, na preverjanje pa so morali napisati tudi, ali je slovenščina njihov materni jezik ter koliko časa se jo že učijo tisti, ki jim ni materni jezik.

Pravopisno preverjanje znanja je rešilo 36 učencev devetega razreda in 58 učencev osmega razreda OŠ Gustava Šiliha Velenje. Za lažje vrednotenje pravopisne zmožnosti v raziskavo vključenih učencev sem sestavila tudi točkovnik. Vseh možnih točk je bilo 58.

4 REZULTATI

4.1 INTERVJUJA Z UČITELJICO BISERKO HRNČIČ IN BABICO

4.1.1 INTERVJU Z UČITELJICO BISERKO HRNČIČ

Učiteljica Biserka Hrnčič pri učencih opaža, da jim največ težav povzročata velika začetnica ter vejica. Dejala je tudi, da učenci najbolj obvladajo rabo predloga s/z, seveda z vajo. Poudarila je, da velikokrat opazi, da učenec zna povedati teorijo, vendar tega pravila ne zna uporabiti v praksi. Razložila je tudi, da opaža razlike glede pravopisnega znanja danes in več let nazaj. Poudarila je, da se slovenski pravopis sicer spreminja, a so včasih učenci tudi več brali. Danes po njenem mnenju berejo veliko manj oz. to za nas naredi telefon, učenci pa so (smo) samo pasivni poslušalci, kar se pozneje po njenem mnenju pozna tudi v govoru. Ugotavlja tudi, da danes učenci uporabljajo veliko mašil, veliko pa je tudi besed, za katere učenci sploh ne poznajo pomena. Dodala je še, da se pogosto zgodi, da učenec pravilno razmišlja, a ne zna upovediti tistega, kar misli, prav tako mnogi ne znajo oblikovati stavkov in povedi. Učenci bi po njenem mnenju morali več brati, saj si z branjem bogatimo besedni zaklad. Trdi tudi, da bi pravopisu v šoli morali dati več pozornosti, kar pa je težavno zaradi obsega učnega načrta za slovenščino. Izpostavila je tudi, da je v delovnih zvezkih še vedno preveč obkroževanja, podčrtovanja, mogoče še dopolnjevanja povedi, manj oz. premalo pa samostojnega pisanja, s čimer se prav tako izgublja znanje pravopisnih pravil. V intervjuju je povedala tudi, da bi morali več pozornosti dati obravnavi književnosti, branju in razumevanju prebranega, in seveda tudi slovenskemu pravopisu. Poudarila je še, da je slovenski pravopis zelo pomemben tudi pri drugih predmetih, npr. pri pouku geografije je zelo pomembna pravilna raba velike začetnice. Izpostavila je še, da nekateri učitelji vztrajajo, da pravopis ni cilj, ki bi ga morali doseči po učnem načrtu njihovega predmeta.

4.1.2 INTERVJU Z BABICO

Babica je v intervjuju povedala, da so bili njihovi učitelji včasih zelo strogi in so od učencev pričakovali, da je bil njihov pravopis odličen, njihova pisava lepa in čitljiva ter izgovorjava besed razumljiva. Povedala je tudi, da če učitelj učenčeve pisave ni znal prebrati ali če učenec ni pisal pisano, je dobil negativno oceno. V njenih letih šolanja so imeli tudi poseben predmet, imenovan lepopis, v katerem so se učili pisati pisano, čitljivo in pravopisno pravilno. Na moje vprašanje o tem, kateri del pravopisa je njej in njenim sošolcem delalo največ težav, je odgovorila je, da jim je delalo največ težav postavljanje ločil, pisanje predlogov s/z in k/h,

ustrezni zapis števnikov in zapis večbesednih zemljepisnih imen. Najmanj težav so po njenem mnenju imeli z zapisom praznikov, rabo velike in male začetnice pri osebnih lastnih imenih in rabo velike in male začetnice pri pisanju vrstnih pridevnikov na -ški in -ski.

4.2 REZULTATI ANKET

4.2.1 ANKETA ZA UČITELJE

Anketo za učitelje je rešilo deset učiteljev Osnovne šole Gustava Šiliha Velenje, ki poučujejo različne predmete od 6. do 9. razreda. Anketa je bila anonimna, vendar so morali anketiranci napisati, kateri predmet poučujejo. Učitelji, ki so rešili mojo anketo, poučujejo naslednje predmete: matematika, zgodovina, DKE, biologija, kemija, naravoslovje, fizika, geografija, izbirni predmeti s področja računalništva, glasbena umetnost, gospodinjstvo. Anketo so učitelji izpolnjevali 9. 1. 2025.

Analiza odgovorov učiteljev je pokazala, da se vsem učiteljem, ki so izpolnili anketo, zdi pomembno, da učenci pri njihovih predmetih pišejo pravopisno pravilno. Vsi anketirani učitelji so odgovorili tudi, da opozarjajo učence, če njihova besedila niso pravopisno pravilna. Tudi predlogi učiteljev za izboljšavo pravopisnega znanja učencev so podobni. Največkrat sem zasledila odgovor, da je potrebno več branja ter več pisanja z roko in v celih povedih.

4.2.2 REZULTATI ANKETE UČENCEV

Graf 1: Spol anketiranih učencev v devetih razredih.

V 9. a in 9. b razredu je bilo skupno število učencev 40, 19 učencev ženskega spola (48 odstotkov) in 21 učencev moškega spola (52 odstotkov).

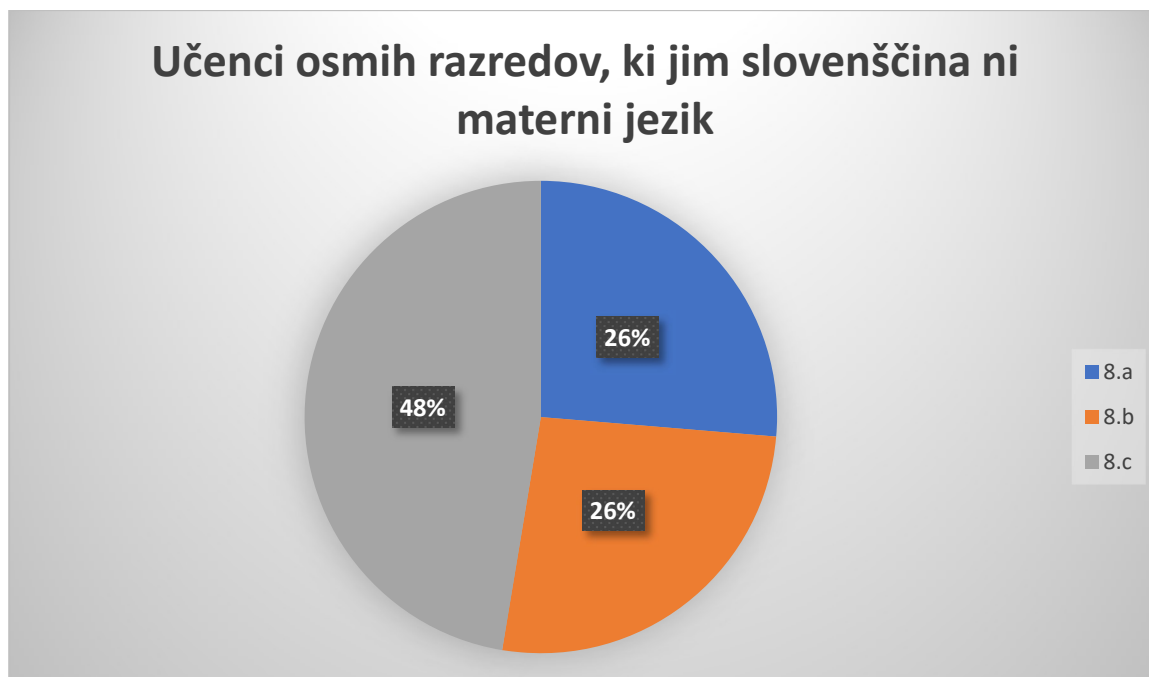

Graf 2: Spol anketiranih učencev v osmih razredih.

V 8. a, 8.b in 8.c razredu je skupno število učencev 52, 35 učencev je ženskega spola (72 odstotkov) in 19 učencev moškega spola (28 odstotkov).

Graf 3: Učenci devetih razredov, ki jim slovenščina ni materni jezik.

Graf 4: Učenci osmih razredov, ki jim slovenščina ni materni jezik.

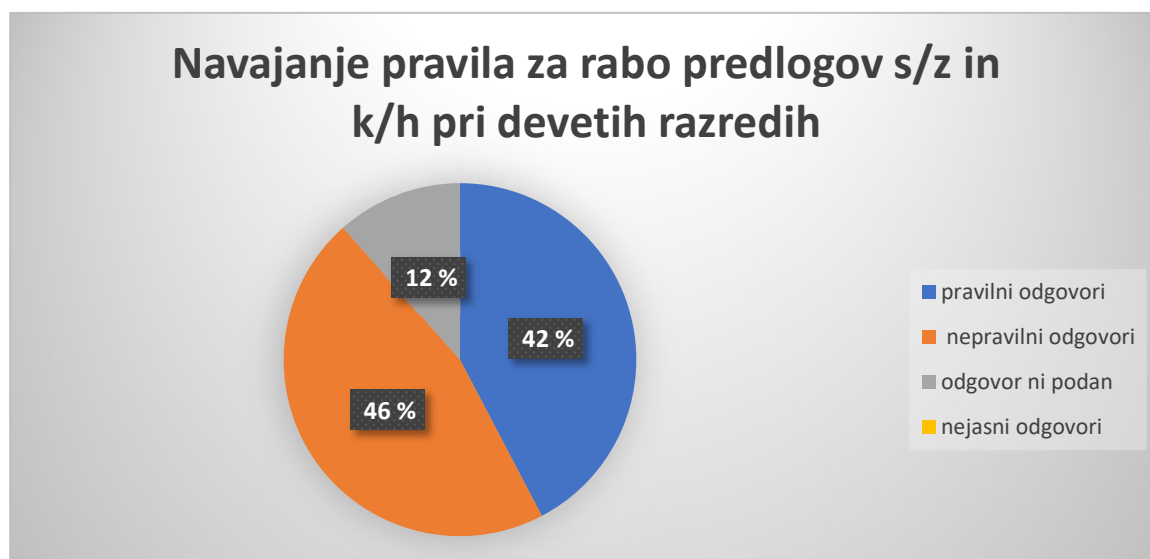
Anketa učencev je tudi vsebovala vprašanja, ki so se nanašala na učenčevo mnenje o njegovem pravopisnem znanju.

- Učenci osmih razredov, katerih materni jezik je slovenščina, so svoje znanje pravopisa povprečno ocenili s 4.
- Učenci osmih razredov, ki jim slovenščina ni materni jezik, so svoje pravopisno znanje v povprečju ocenili s 3 (8. b in 8. c) oziroma 4 (8. a).
- Učenci devetih razredov, katerih materni jezik je slovenščina, so si dali povprečno oceno za zanje pravopisa 3.
- Učenci devetih razredov, ki jim slovenščina ni materni jezik, so svojemu pravopisnemu znanju zapisali povprečno oceno 3 (9. a) oz. 2 (9. b).

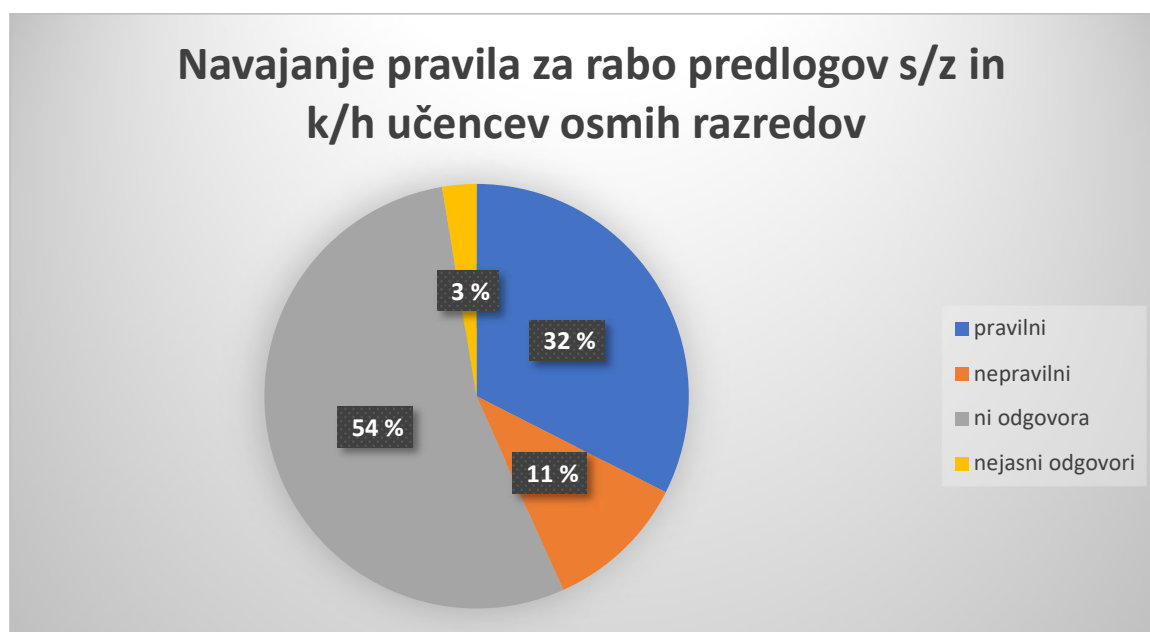
Kateri del pravopisa povzroča učencem največ težav?

Po pregledu anket sem ugotovila, da je največ učencev označilo, da jim največ težav dela pravopisno pravilo raba velike in male začetnice pri pisanju vrstnih pridevnikov na –ski, –ški, pisanje predlogov s/z in k/h ter pisanje težje zapisljivih besed.

Kako so učenci navajali pravilo za uporabo predlogov s/z in k/h?

Graf 5: Navajanje pravila za rabo predlogov s/z in k/h pri devetih razredih.

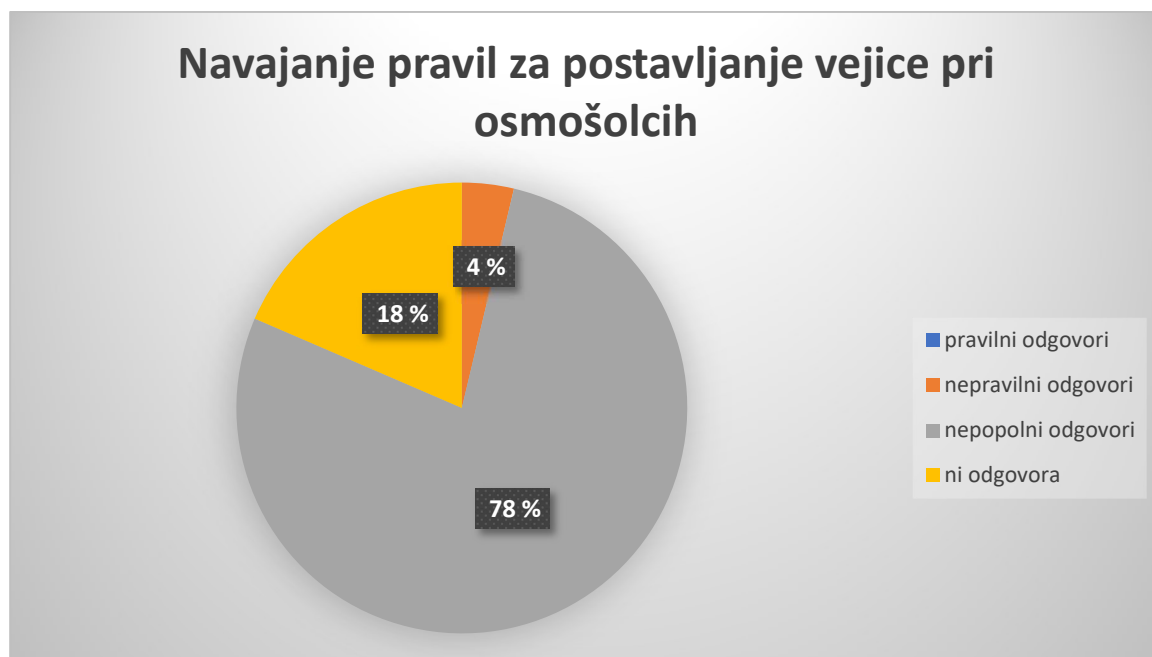
Graf 6: Navajanje pravila za rabo predlogov s/z in k/h učencev osmih razredov.

Iz grafa je lepo razvidno, da je večina učencev devetega razreda na vprašanje odgovorilo pravilno, kar je več kot učenci osmih razredov. To se mi zdi tudi logično, saj so učenci devetih razredov starejši in so večkrat obdelali to snov kot učenci osmih razredov. Med pregledovanjem anket sem opazila tudi nejasne odgovore, ki niso podali točnega odgovora. Največ je bilo nepravilnih odgovorov.

Kako učenci osmih in devetih razredov obvladajo pravilo za postavljanje vejice?

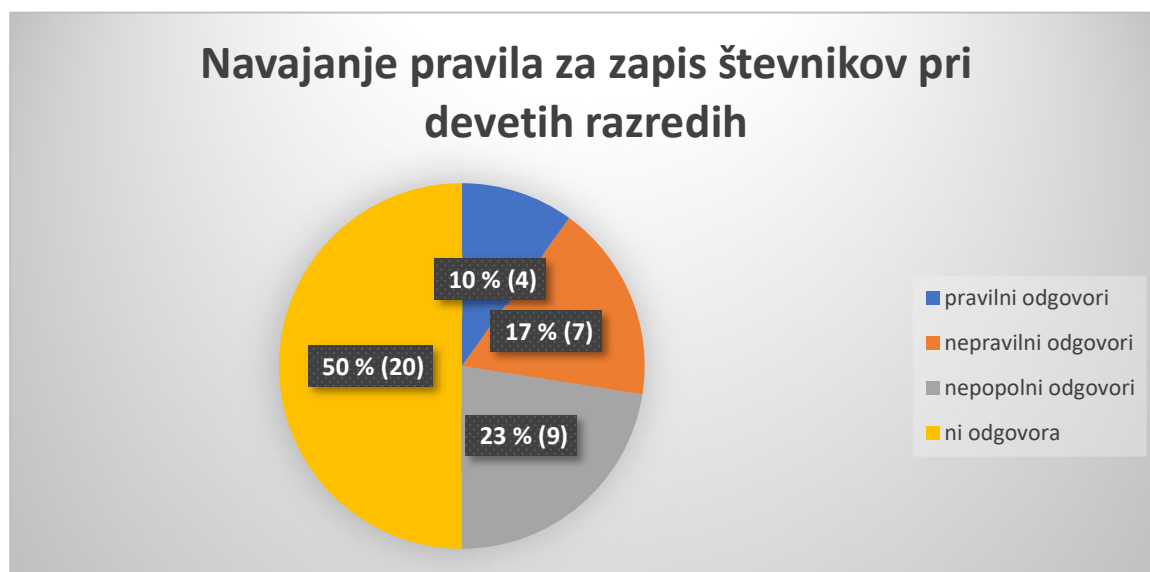
Graf 7: Navajanje pravil za postavljanje vejice pri devetošolcih.

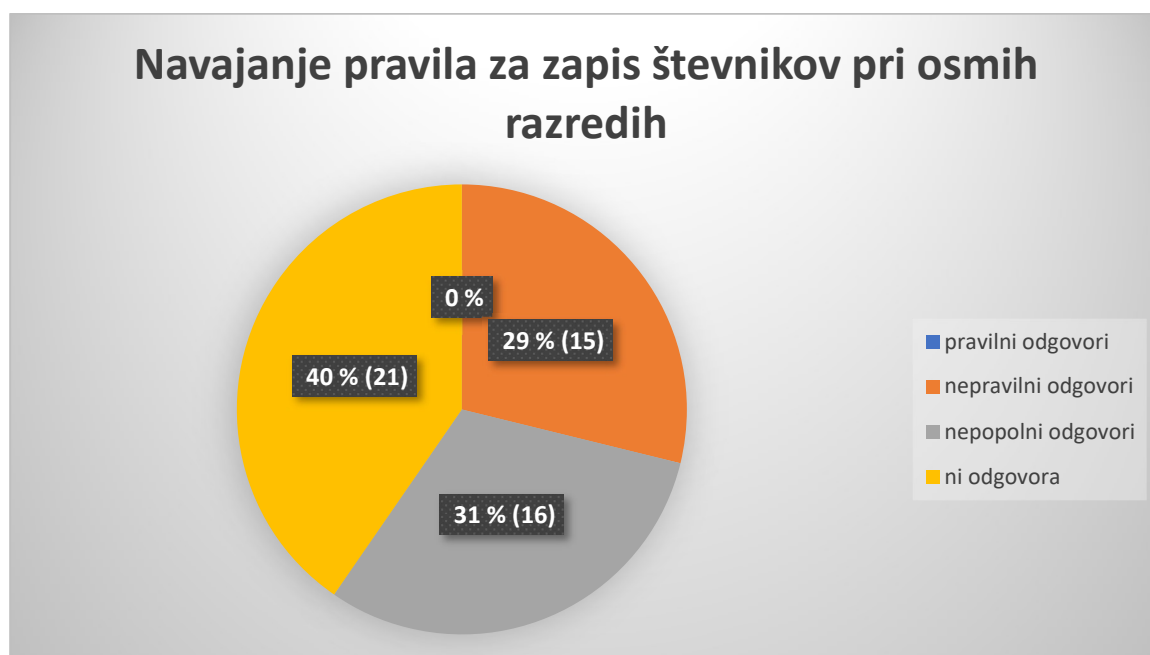
Graf 8: Navajanje pravil za postavljanje vejice pri osmošolcih.

Iz grafov je razvidno, da nobeden od učencev osmih in devetih razredov ni podal povsem pravilnega odgovora. Opazila sem tudi, da učenci niso podali vseh pravil za postavljanje vejice, zato je bilo veliko odgovorov nepopolnih. Kot sem pričakovala, je bil najpogostejši odgovor, da vejico postavljamo pred ki, ko, ker, da, če.

Ali učenci osmih in devetih razredov poznajo pravilo zapis števnikov?

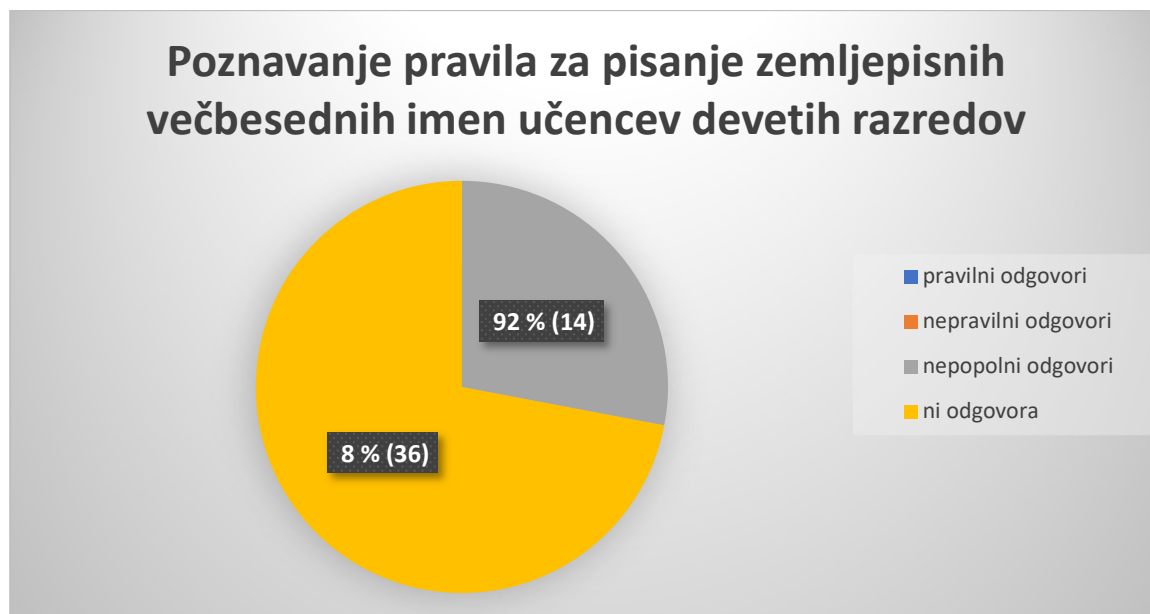
Graf 9: Navajanje pravila za zapis števnikov pri devetih razredih.

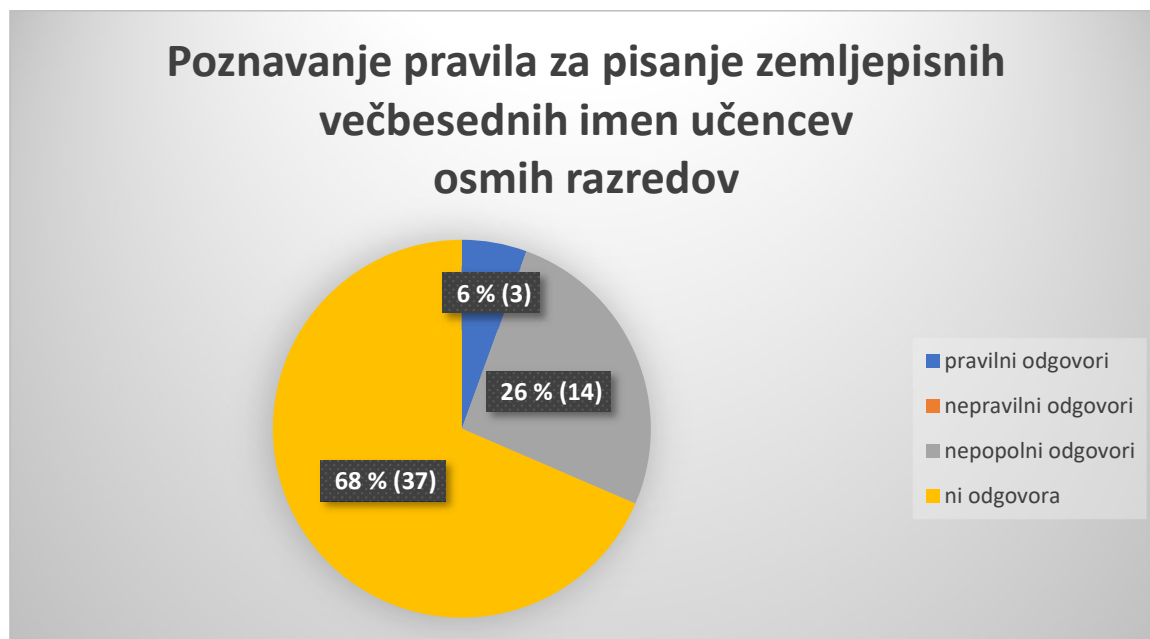
Graf 10: Navajanje pravila za zapis števnikov pri osmih razredih.

Po analizi tega vprašanja, sem prišla do ugotovitve, da so imeli devetošolci več pravih odgovorov. Veliko je bilo tudi nepopolnih odgovorov, saj mi je veliko učencev podalo pravilo za pisanje vrstilnega števila, za zapis glavnega števila pa odgovora ni bilo. Razlog za nepravilne odgovore je bil, da so mi učenci povedali napačno pravilo, saj so se nanašali samo na številko, ne pa tudi na zapis števila z besedo.

Ali učenci osmih in devetih razredov poznajo pravilo za pisanje večbesednih zemljepisnih krajev in nekrajevskih imen?

Graf 11: Poznavanje pravila za pisanje zemljepisnih večbesednih imen učencev devetih razredov.

Graf 12: Poznavanje pravila za pisanje zemljepisnih večbesednih imen učencev osmih razredov.

Po analizi in primerjanju rezultatov med učenci osmih in devetih razredov so me rezultati pri tej nalogi kar presenetili. Razvidno je, da noben učenec na to vprašanje ni odgovoril popolnoma pravilno, več je bilo nepopolnih odgovorov. Trije učenci osmih razredov so odgovorili popolnoma pravilno, a je tudi veliko učencev izpustilo to nalogo oz. je niso rešili.

Ali učenci osmih in devetih razredov uporabljajo pravopisne priročnike?

Med reševanjem anket sem velikokrat opazila, da nekateri učenci sploh ne vedo, kaj so pravopisni priročniki, saj so mi postavljali vprašanja, o tem, kaj so pravopisni priročniki, čeprav jih uporabljamo pri pouku slovenščine.

Graf 13: Uporaba pravopisnih priročnikov med učenci devetih razredov.

Graf 14: Uporaba pravopisnih priročnikov med učenci osmih razredov.

Iz rešenih anketnih vprašalnikov učencev sem razbrala, da največ pravopisnih priročnikov uporabljajo učenci osmih razredov (9 učencev) in manj v devetih razredih (8 učencev). V osmih razredih 12 učencev ni podalo odgovora.

Katere pravopisne priročnike uporabljajo učenci osmih in devetih razredov?

Učenci, ki so odgovorili, da uporabljajo pravopisne priročnike, so morali zapisati še, katero vrsto uporabljajo, torej v knjižni ali elektronski obliki. Ugotovila sem, da učenci devetega razreda uporabljajo elektronski pravopisni priročnik, od učencev osmih razredov 7 učencev uporablja pravopisni priročnik v elektronski obliki, en učenec uporablja pravopisni priročnik v knjižni obliki, en učenec pa odgovora na to vprašanje ni podal.

4.3 PREVERJANJE PRAVOPISNE ZMOŽNOSTI

Moje pravopisno preverjanje znanja je reševalo 36 učencev devetih razredov, med njimi je bilo 9 učencev, katerih slovenščina ni materni jezik, in tudi 58 učencev osmih razredov, med katerimi je bilo 19 učencev, ki jim slovenščina ni materni jezik.

Po pregledu vseh pravopisnih preverjanj znanja, sem ugotovila, da rezultati niso bili najboljši. Učenci, katerih materni jezik je slovenščina, so imeli boljše rezultate kot tisti, ki jim slovenščina ni materni jezik. Povprečne ocene rešenih preverjanj znanja pravopisa učencev so bile:

- 8. a – m povprečna ocena 2 (2,45),
- 8. b – povprečna ocena 2 (1,88),
- 8. c – povprečna ocena 2 (1,85),
- 9. a – povprečna ocena 2 (2,26),
- 9. b – povprečna ocena 2 (2,14).

Pregledala sem tudi uspeh učencev, katerih slovenščina ni materni jezik in povprečje, koliko let se učijo slovenski jezik. V osmih razredih je moje preverjanje rešilo 19 učencev, ki jim slovenščina ni materni jezik, slovenskega jezika pa se učijo 8 let. Njihova povprečna ocena je bila 2,64.

V devetih razredih je moje preverjanje rešilo 9 učencev, ki jim slovenščina ni materni jezik, se učijo pa se je 8 let. Njihova povprečna ocena je bila 2.

Glede na rezultate preverjanja, me je zanimalo tudi, kje so učenci izgubljali največ točk oz. kje so imeli največ težav. Učencem osmih razredov so največ težav povzročale naloge pri postavljanju vejice, pisanje skupaj in narazen, zapis krajšav, uporaba ločil pri premem govoru, uporaba velike začetnice pri krajevnih večbesednih zemljepisnih imenih in besedilo s pravopisnimi napakami, pri katerem so morali poiskati in popraviti pravopisne napake.

Največ znanja so pokazali pri postavljanju predlogov s/z in k/h in postavljanju končnih ločil.

Učenci devetih razredov so pri pisanju pravopisnega preverjanja pokazali malo več znanja kot osmošolci. Največ težav so jim povzročali zapis krajšav, uporaba velike začetnice pri krajevnih večbesednih zemljepisnih imenih in besedilo s pravopisnimi napakami.

Devetošolci so največ znanja pokazali pri postavljanju predlogov s/z in k/h, postavljanju končnih ločil in postavljanju vejice.

V pravopisnem preverjanju sem dodala naloge, vezane na pravilen zapis vezaja in pomišljaja, česar učenci osmih razredov še niso obravnavali, ker je to snov 9. razreda. Prav tako učenci osmih razredov še ne poznajo vseh pravil za postavljanje vejice, saj se še niso učili podrednih in prirednih povedi. Razumljivo je torej, da imajo devetošolci manj težav s postavljanjem vejice in s pravilnim zapisom vezaja in pomišljaja.

Rezultati pravopisnega preverjanja so me kar presenetili. Pričakovala sem boljše znanje slovenskega pravopisa, veliko ocen je bilo zadostnih in dobrih. Bili sta samo dve odlični oceni v 8. a razredu. Ugotovila pa sem tudi, da učenci površno berejo navodila in besedila.

5 RAZPRAVA

Pravopis je skupek pravil knjižnega jezika zlasti o pisavi, rabi, črk in ločil ter o pisanju skupaj in narazen. Je (elektronska) knjiga s takimi pravili in navadno tudi s slovarjem. Pravopisno zmožnost moramo učenci osvojiti, saj je slovenski pravopis pomemben za ohranjanje slovenščine.

Z izdelavo raziskovalne naloge sem želela ugotoviti, kakšno je sporazumevalna zmožnost učencev osmih in devetih razredov OŠ Gustava Šiliha Velenje. Želela sem preveriti in primerjati znanje učencev osmih in devetih razredov.

Svojo prvo hipotezo »*Učenci obvladajo teorijo pravopisa, v praksi pa pravopisnih pravil ne znajo uporabiti.*« sem preverjala z anketo učencev, s preverjanjem pravopisnega znanja in tudi s vprašanjem za učiteljico Biserko Hrnčič o tem, če opaža odstopanja pri poznavanju pravopisnih pravil in uporabi le-teh v praksi. Razliko sem opazila hitro in ugotovila, da učenci res obvladajo teorijo pravopisa, v praksi pa tega znanja ne znajo uporabiti, kar je potrdila tudi učiteljica Hrnčič, zato svojo prvo hipotezo potrjujem.

Moja druga hipoteza je bila »*Včasih so imeli učenci boljšo pravopisno zmožnost kot danes.*« Glede na to, da živimo v svetu tehnologije, ki namesto nas lahko naredi veliko stvari (npr. napiše prošnjo ali spis) in knjige med učenci niso več aktualne, sem to vprašanje zastavila učiteljici z večletnimi izkušnjami, ki poučuje slovenščino na naši šoli. Izvedela sem, da so več let nazaj učenci več brali, imeli boljši in večji besedni zaklad, se učili, saj še ni bilo toliko tehnike, s katero bi se lahko zamotili, zato je bilo njihovo pravopisno znanje boljše. Tudi z intervjujem svoje babice sem prišla do podobnih ugotovitev, saj je povedala, da so bili njihovi učitelji zelo zahtevni glede pravilne uporabe pravopisnih pravil. Drugo hipotezo tako potrdim.

Zanimalo me je, katero pravopisno pravilo dela učencem največ težav in v tretji hipotezi sem predvidevala, da *imajo učenci osmih in devetih razredov največ težav pri uporabi vejice*. Med pregledovanjem anket sem pričakovala, da bo tako. Učenci sicer trdijo, da jim največ težav povzroča raba velike in male začetnice pri pisanju vrstnih pridevnikov na –ski in –ški. Takoj za tem pravilom sta še sledila predlog s/z, k/h in pisanje težje zapisljivih besed. Sledilo je S preverjanjem pravopisa pa sem ugotovila, da so se učenci največ motili pri pisanju krajšav, zapisu večbesednih zemljepisnih imen in tudi pri uporabi vejice. Hipotezo »*Učenci osmih in devetih razredov imajo največ težav pri uporabi vejice.*« ovržem.

Moja četrta hipoteza je bila »Učenci slabo obvladajo rabo velike in male začetnice pri zemljepisnih imenih.« V anketi so učenci odgovarjali, da s tem pravopisnim pravilom nimajo težav, pravopisno preverjanje pa je pokazalo nasprotno, zato to svojo hipotezo potrjujem.

V svoji raziskovalni nalogi sem si postavila tudi hipotezo »Devetošolci imajo boljše razvito pravopisno zmožnost kot osmošolci.« Predvidevala sem da bo tako, ker so devetošolci večkrat obdelali pravopisna pravila kot osmošolci in ker nekaterih pravopisnih pravil učenci osmih razredov še niso obravnavali. Po analizi pravopisnega preverjanja sem bila zelo presenečena, saj je nekaj učencev osmih razredov na preverjanju doseglo boljši rezultat kot devetošolci, a določene naloge so vseeno bolje rešili devetošolci, zato te hipoteze ne morem niti potrditi niti ovreči.

Z naslednjo hipotezo sem predvidevala, da »Učitelji drugih predmetov učencev ne opozarjajo na pravopisne napake.« Da bi jo potrdila ali ovrgla, sem naredila anketo učiteljev, ki na naši šoli poučujejo druge predmet, vprašanje o tem pa sem zastavila tudi učiteljici Hrnčič. Po analizi anket učiteljev sem prišla do ugotovitve, da so vsi učitelji odgovorili, da opozarjajo učence na pravopisne napake, kar sem pri urah že tudi sama opazila. To hipotezo ovržem.

Kot zadnjo sem postavila hipotezo »Učencem najmanj težav povzroča raba predlogov. Iz analize ankete učencev je razvidno, da je veliko učencev poznalo teorijo oz. pravilo uporabe predloga s/z in k/h. Tudi učiteljica Hrnčič je povedala, da po njenem mnenju učencem najmanj težav dela raba predlogov s/z in k/h, seveda z vajo. Analiza pravopisnega preverjanja učencev pa je pokazala, da so to pravilo menjali in slabo uporabljali, zato zadnjo hipotezo ovržem.

6 ZAKLJUČEK

Na koncu svoje raziskovalne poti sem prišla do spoznanja, da se je pravopis učencev čez leta bistveno poslabšal. Knjige med najstniki v naših časih niso več tako aktualne, kot so bile leta nazaj. Veliko učiteljev trdi, da bi se naš pravopis izboljšal z manj uporabe tehnologije in več branja knjig, revij, leksikonov in da bi učenci več samostojno pisali.

Raziskovala sem pravopisno znanje učencev osmih in devetih razredov OŠ Gustava Šiliha Velenje ter ugotovila, da so učenci devetih razredov bolj spretni v pravopisnem znanju kot osmošolci. Največ težav učencem povzroča zapis krajšav, postavljanje vejice, pravilen zapis ločil v premem govoru, pisanje skupaj in narazen in velika začetnica pri krajevnih in nekrajevnih večbesednih zemljepisnih imenih. Pri učencih velikokrat opazam površno branje navodil in besedilih nalog.

Možno izboljšavo pravopisnega znanja učencev vidim v sodobnih metodah poučevanja pravopisa in motivaciji učencev za branje, kar pa sta že temi za najmanj dve novi raziskovalni nalogi.

7 POVZETEK

Pravopis je skupek pravil knjižnega jezika zlasti o pisavi, rabi črk in ločil ter o pisanju skupaj in narazen. Ker sem opažala, da imajo učenci velike težave z rabo pravopisnih pravil, sem z raziskovalno nalogo želela ugotoviti, kakšna je pravopisna zmožnost učencev osmega in devetega razreda OŠ Gustava Šiliha Velenje. Po pregledu objav in postavitvi hipotez sem se raziskovanja opredeljenega problema lotila z različnimi metodami dela. O pravopisnem znanju učencev včasih in danes sem opravila intervjuja z učiteljico z večletnimi izkušnjami in s svojo babico. Na svoji šoli sem izvedla tudi anketo učencev in učiteljev predmetne stopnje o pravopisnem znanju učencev osmih in devetih razredov, pravopisno znanje anketiranih učencev pa sem preverila z različnimi pravopisnimi nalogami. Z intervjujema sem prišla do ugotovitve, da se je pravopisno znanje učencev skozi leta poslabšalo, z anketo učiteljev pa, da se jim zdi pomembno, da učenci tudi pri njihovem predmetu pišejo pravopisno pravilno. Z analizo ankete učencev in preverjanja njihovega pravopisnega znanja sem ugotovila, da učencem osmih in devetih razredov največ težav delajo velike in male začetnice pri večbesednih zemljepisnih imenih ter velike in male začetnice pri pisanju vrstnih pridevnikov iz lastnih imen na -ski in -ški, krajšave, pisanje skupaj in narazen ter ločila v premem govoru. Možno izboljšavo pravopisnega znanja učencev vidim v sodobnih metodah poučevanja pravopisa in motivaciji učencev za branje.

8 SUMMARY

Spelling is a set of rules of literary language, especially about writing, using letters and separators and about writing together and apart. Since I noticed that students have great problems with the use of spelling rules, I wanted to find out what the spelling ability of eighth and ninth grade students of Gustav Šilih Velenje is. After reviewing publications and setting up hypotheses, I started researching the problem using different methods of work. I interviewed a teacher with years of experience and my grandmother about the spelling skills of students. At my school, I also conducted a survey of students and teachers of the subject level about spelling knowledge of students of eighth and ninth grades, and I checked the spelling knowledge of the surveyed students with various spelling tasks. Through interviews I came to the conclusion that students' spelling skills have deteriorated over the years, and through a survey of teachers that they think it is important that students write correctly in their subject. By analyzing the survey of students and checking their spelling knowledge, I found that students of eighth and ninth grade have the most problems with large and small initials in multiword geographical names and large and small initials, writing adjectives from their own names in -ski and -ški, abbreviations, writing together and apart and separating in preamble. I see a possible improvement in spelling skills of pupils in modern methods of teaching spelling and motivating pupils to read.

9 VIRI IN LITERATURA

Bešter Turk, Marja, 2011: Sporazumevalna zmožnost – eden izmed temeljnih ciljev pouka slovenščine. Jezik in slovstvo 56 (3–4). 111–130.

Brumec, Špela, 2017. Pravopisna zmožnost šestošolcev glede na vrsto preverjanja znanja. Magistrsko delo. Maribor: Univerza v Mariboru. Pedagoška fakulteta. <https://dk.um.si/Dokument.php?id=113568&lang=slv> (20. 11. 2024).

Franček. <https://svetovalnica.xn--franek-l2a.si/category/16/pravopis> (15. 11. 2024).

Hladnik, Nives, 2019: Pravorečna in pravopisna zmožnost devetošolcev. Magistrsko delo. Koper: Univerza na Primorskem. Pedagoška fakulteta. <https://repozitorij.upr.si/Dokument.php?id=18519&lang=slv> (20. 11. 2024).

Kodre, Petra, 2021: Od glasov do knjižnih svetov 7+. Ljubljana: Založba Rokus Klett, d. o. o. Str. 10.

Kokalj, Tjaša, 2019: Stališča študentov Pedagoške fakultete UL do slovenskega pravopisa. Slovenščina v šoli. Številka 2. Letnik XXII. 25–29.

Krajnc, Maša, Ferlež, Urh: Pravopisna zmožnost v različnih generacijah. Slovenščina v šoli. Številka 2. Letnik XXII. 30–35.

Križaj Ortar, Martina, 2006: Učenčeva sporazumevalna zmožnost v slovenščini. Vzgoja in izobraževanje 37 (1). 69–71.

Podgoršek, Kaja, 2021: Pravopisna zmožnost učencev in učenk v 9. razredu osnovne šole. Magistrsko delo. Maribor: Univerza v Mariboru. Pedagoška fakulteta. <https://dk.um.si/Dokument.php?id=150904&lang=slv> (15. 12. 2024).

Primožič Požar, Meta (2024): Pravopisna in skladenjska zmožnost v spisih učencev 9. razreda osnovne šole po branju književnega besedila. Magistrsko delo. Koper: Univerza na Primorskem. Fakulteta za humanistične študije. <https://repozitorij.upr.si/Dokument.php?id=29233&lang=slv> (16. 1. 2025).

Sajovic, Nives (2015): Pravopisna zmožnost devetošolcev. Diplomsko delo. Koper: Univerza na Primorskem. Pedagoška fakulteta. <https://repozitorij.upr.si/Dokument.php?id=19126&lang=slv> (20. 12. 2024).

Učni načrt slovenščina – program osnovna šola. Posodobljena izdaja. Ljubljana., 2018: Zavod
Republike Slovenije za šolstvo.
https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf (15. 11. 2024).

Zemljak Jontes, Melita, Valh Lopert, Alenka (2016): Pismenost v teoriji in praksi – temeljni
cilj slovenskega institucionalnega izobraževalnega sistema. ANNALES. Ser. hist. sociol. 26
(1). 95-106. <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-I87BZEO0/b04686ae-034b-4614-baa1-a1b2490b0b4b/PDF> (16. 1. 2025).

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem svoji mentorici, učiteljici slovenskega jezika, gospe Mateji Kunc, ki je poskrbela tudi za jezikovni pregled moje raziskovalne naloge; učiteljici Biserki Hrnčič in babici Viktoriji Ivani Bačić, da sta bili pripravljeni odgovoriti na moja vprašanja o pravopisnem znanju učencev včasih in danes; vsem učiteljem moje šole, ki so odgovorili na vprašanja v moji anketi, ter vsem učencem osmega in devetega razreda za izpolnjevanje anket o pravopisnem znanju in pravopisnega preverjanja. Zahvaljujem se tudi svoji družini, ki me je podpirala na moji raziskovalni poti.

PRILOGE

PRILOGA A

VPRAŠANJA ZA INTERVJU Z UČITELJICO BISERKO HRNČIČ

Z uporabo katerih pravopisnih pravil imajo učenci največ težav?

Kateri del pravopisa najbolj obvladajo?

Ali opažate kakšna odstopanja od poznavanja pravopisnih pravil pri učencih in uporabi le-teh v praksi?

Ali opažate kakšne razlike glede pravopisnega znanja pri učencih danes in več let nazaj?

Zakaj menite, da prihaja do razlik v pravopisnem znanju učencev danes in včasih?

Kaj bi po vašem mnenju bilo treba narediti, da bi izboljšali pravopisno znanje učencev?

Menite, da bi morali pri pouku slovenščine še bolj utrjevati pravopis?

Se vam zdi, da bi morali tudi pri ostalih predmetih biti doslednejši glede pravopisa?

PRILOGA B

VPRAŠANJA ZA INTERVJU Z BABICO VIKTORIJO IVANO BAČIĆ

Kakšen je bil odnos učiteljev na pravopis učencev

Kakšna pričakovanja so imeli učitelji glede pravopisnega znanja učencev?

Ali ste slovenskemu pravopisu posvečali več časa?

Katero pravopisno pravilo je tebi in tvojim sošolcem delalo največ težav?

Katero pravopisno pravilo je tebi in tvojim sošolcem delalo najmanj težav?

PRILOGA C

ANKETA ZA UČITELJE PREDMETNE STOPNJE

V letošnjem šolskem letu delam raziskovalno nalogo o pravopisnem znanju učencev 8. in 9. razredov. Prosim vas, da odgovorite na vprašanja, ki sem jih pripravila za vas.

Za vaše sodelovanje se vam najlepše zahvaljujem, saj vam bodo vaši odgovori v veliko pomoč pri pisanju moje raziskovalne naloge.

Ema Bačić, 9. b

1. Kateri predmet poučujete? _____
2. Se vam zdi pomembno, da učenci tudi pri vašem predmetu pišejo pravopisno pravilno? DA NE
3. Ali opozarjate učence, če njihova besedila niso pravopisno pravilna? DA NE
4. Imate kakšen predlog za izboljšavo pravopisnega znanja učencev? _____

PRILOGA Č

ANKETA ZA UČENCE 8. IN 9. RAZREDOV

V letošnjem šolskem letu delam raziskovalno nalogo o pravopisnem znanju učencev 8. in 9. razredov. Prosim vas, da odgovorite na vprašanja, ki sem jih pripravila za vas.

Za vaše sodelovanje se vam najlepše zahvaljujem.

Ema Bačić, 9. b

Razred: _____

Spol: _____

1. Ali je slovenščina tvoj materni jezik? DA NE

Če si obkrožil NE, zapiši, koliko časa se že učiš slovenščino. _____

2. Kako bi z oceno od 1 do 5 ocenil svoje znanje pravopisa. Opomba: 1 je najslabša ocena, 5 pa najboljša, kot naše ocene.

1 2 3 4 5

3. Kateri del pravopisa ti po tvojem mnenju povzroča največ težav? Obkrožiš lahko več odgovorov.

a) raba velike in male začetnice pri imenih bitij

b) raba velike in male začetnice pri stvarnih lastnih imenih

c) zapis večbesednih zemljepisnih imen

č) raba velike in male začetnice pri pisanju vrstnih pridevnikov na -ski, -ški

d) raba vejice

e) pisanje predlogov s/z in k/h

f) raba drugih ločil

g) pisanje skupaj in narazen

h) ustrezni zapis števnikov

i) zapis krajšav

j) zapis imen praznikov

k) zapis jezikov

l) deljenje besed

m) zapis težje zapisljivih besed

n) drugo (dopiši):

4. Ali pišeš čitljivo? DA NE

5. Ali v svojih besedilih prepoznaš pravopisne napake? DA NE

6. Ali v besedilih drugih prepoznaš pravopisne napake? DA NE

7. Navedi pravilo za uporabo predloga s/z in k/h.

8. Katera pravila moramo upoštevati pri rabi vejice?

9. Katero pravilo je treba upoštevati pri pisanju števnikov?
10. Zapiši pravilo za pisanje večbesednih zemljepisnih krajevnih in nekrajevnih imen.
11. Zapiši pravilo za pisanje večbesednih zemljepisnih krajevnih in nekrajevnih imen.
12. Ali uporabljaš pravopisne priročnike?
13. Če si odgovoril DA, odgovori, ali jih uporabljaš v knjižni ali elektronski obliki.

PRILOGA D

PREVERJANJE PRAVOPISA

Razred: _____

Število doseženih točk: ____/58

Spol: _____

Številčna ocena učenca bi bila: _____

Točkovnik: 1: 25,5 in manj; 2: 26–34,5; 3: 35–43; 4: 43,5–51,5; 5: 52–58

Ali je slovenščina tvoj materni jezik? DA NE

Če si odgovoril NE, napiši, koliko let se že učiš slovenski jezik. _____

1. Vstavi ustrezni predlog (s/z, k/h).

_____ mam	_____ knjigi
_____ prijateljicam	_____ pismu
_____ ananasom	_____ Goranu
_____ teto	_____ Ani
_____ češnjo	_____ konju
_____ hruško	_____ gori

____/6

2. Zapiši s krajšavami.

na primer _____	gospa _____	gospod _____
gospodična _____	oziroma _____	profesor _____

in podobno _____ stran _____ /4

3. Dopiši ustrezno ločilo na koncu povedi.

1. Ali mi lahko prineseš torbo ____
2. Pazi, da ne padeš ____
3. Včeraj sem bil vprašan matematiko ____
4. Pojdi v svojo sobo, takoj ____
5. Mi lahko pomagaš z nalogo ____
6. Hvala za vaše sodelovanje ____ /3

4. Podčrtaj pravilne zapise.

Koper – Portorož Koper–Portorož Koper-Portorož Koper - Portorož
angleško-slovenski angleško – slovenski angleško - slovenski angleško–slovenski ____/2

5. Obkroži pravilni zapis pri naslednjih večbesednih nekrajevskih zemljepisnih imenih.

•	Uršlja Gora	Uršlja gora	
•	Julijske Alpe	Julijske alpe	
•	Velika Planina	Velika planina	
•	Blejsko Jezero	Blejsko jezero	
•	Triglavski Narodni park	Triglavski narodni park	
•	Dravska Dolina	Dravska dolina	____/6

6. Popravi napačne začetnice, pri naslednjih krajevskih večbesednih zemljepisnih imenih.

Šmartno pri Slovenj gradcu, Kranjska gora, Rogaška Slatina, Arja Vas, Rimske Toplice, Uršno selo, Škofja loka, stari Trg Pri ložu, Zidani most, ilirska Bistrica, Gornji grad, Mala Nedelja

____/6

7. Vstavi vejico, kjer je treba.

Maja prinesi mi zvezek delovni zvezek in delovni list. Vprašala jo je kdaj se vrne domov. Če me ne bo v šoli mi pošlji zapiske. Fant ki sem ti ga predstavila je moj novi sošolec. Pazi da ne zamudiš. Ker me je bolel zob sem šla k zobozdravniku. Če bi mi takoj povedala pravilni odgovor ti ne bi postavila podvprašanja. Teči je morala na avtobusno postajo ker se je prepozno zbudila. Vprašala jo je če je razumela snov ki so jo jemali ko je manjkala pri pouku. Zeblo me je zato sem se oblekla. Zeblo me je a se nisem hotela obleči. Oh ti pa res znaš biti nadležen.

____/8

8. Pravopisno uredi naslednje primere premega govora.

Nataša je vprašala sošolko kdaj so letos zimske počitnice

Sošolka je odgovorila konec februarja

Ne verjamem je povzdignila glas Nataša

ali si naredil domačo nalogo je učiteljica vprašala naceta

samo delno je odgovoril

____/5

9. Števniki zapiši z besedo in utemelji svoj zapis.

116. –

116 –

____/2

10. Ali je beseda z odebeljenim tiskom zapisana pravilno? Obkroži DA ali NE. Če beseda ni zapisana pravilno, jo popravi.

Nevem, če bom danes imela čas.

DA

NE

1. in 2. maja ni pouka, ker je praznik dela.

DA

NE

Rada bi se naučila španščino.

DA

NE

Leone danes nebo v šolo

DA

NE

Ali si lahko sposodim tvojo enciklopedijo?

DA

NE

Obiskal sem mamin rojstni kraj – ilirsko Bistrice.

DA

NE

____/6

11. Pravopisno popravi besedilo.

Manca je deklica stara pet najst let ki živi v gornjem Doliču. Je navihana punca z rahlo zavitim
rjavimi lasmi, z modrimi očmi in ima okrogla očala ki se lepo podajajo h obliki njenega obraza.
Rada hodi v šolo, se druži z prijatelji, posluša glazbo in igra violino. ima tudi mlajšo sestrico
glorijo, starejšega brata Jureta, mamo Evo, Očeta Tineta. V šoli zelo rada sodeluje rada se uči
in pridobiva novo znanje. Najraje se u šoli druži z prijateljicami Urško, Mio in Klaro. Skupaj
so povsod in nemoreš jih kar tako ločit. Manca vsako poletje, s družino preživlja na hrvaškem.

Vsi trije sorojenci tam uživajo u morski vodi, okusu slasnega sladoleda in uživajo brez skrbno
življenje brez šole in ocenjevan. Letos so tudi Božično-novoletne praznike preživeli v njihovem
najlupšem Hrvaškem kraju. Tja so se odpravili v nedeljo 22. Decembra.

Manci Hrvaški jezik ne gre ravno od rok, ampak Jure in glorija ga obvladata in zmeraj ona dva
govorita če je treba. Tudi oče Tine obvlada jezike. Manca ma pa veliko znanja glede biologije,
saj na televiziji slovenija rada gleda odaje s tega področja, v Šolski knjižnici pa pogosto izbira
knjige ki obravnavajo naravoslovne teme. Na hrvaško je vzela knjigo raznolikost življenja in
še... _____/10

12. S katero oceno od 1 do 5 bi ocenil svoje reševanje nalog iz pravopisa na tem
preverjanju? _____